

Disputatio medica inauguralis de mensium defectu / quam ... praeside Olao Borrichio ... publico eruditorum examini submittit Johannes Justus Böhme ... Anno 1684.

Contributors

Böhme, Johannes Justus.
Borch, Ole, 1626-1690.
Københavns universitet.

Publication/Creation

Hafniae : Typis Joh. Philip. Bockenhoffer, [1684]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/h8htyazp>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS

De

MENSIUM DEFECTU;

QUAM

DIVINI NUMINIS AUXILIO,

Consensu & Autoritate

Amplissimæ Medicæ in Academia Regia Hafniensi

Facultatis,

P R Æ S I D E

VIRO

NOBILISSIMO, AMPLISSIMO ET EXPERI-
ENTISSIMO

DN. OLAO BORRICHIO,

Medic. Chemiæ, & Philolog. Professore Publ. &

Ordin. Celeberrimo,

Pro

SUMMIS IN MEDICINA HONORIBUS ET PRI-

VILEGIIS DOCTORALIBUS

ritè & solenniter consequendis

Publico Eruditorum Examine submittit

JOHANNES JUSTUS BÖHME,

Osterodensis Saxo,

Die Maji, Anno 1684.

In Auditorio Superiori.

HAFNIÆ, Typis Joh. Philip. Bockenboffer, Reg. Maj.
& Universit. Typogr.

*In Doctissima hac de mensium defectu
dissertatione nihil animadverti,
quod legibus patriis aut honestati
repugnet; quare typis eam excudi
posse*

censui

E. BARTHOLINUS.

PERILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO
DOMINO

DN. JOACHIMMO HENRICO
DE BÜLOV,

*Hæreditario & Domino in Abbensen,
Falkenberg, Seeltze, Goddensted,
& Huderode, &c.*

EQVITI AURATO ORDINIS
DANNEBROGICI,

SAC. REG. MAJEST. DAN. ET NORWEG.

REGINÆ MATRIS
CONSILIARIO INTIMO, ET
SUPREMO MARESCHALLO.

ILLUSTRI ET GENEROSISSIMO
DOMINO

DN. THOMÆ
DE GROTEN,

*Hæreditario & Domino in Vret-
sted, &c.*

SACR. REG. MAJEST. DAN. ET
NORWEGIÆ

GUBERNATORI, ET PRÆ-
FECTO PROVINCiarUM FALSTRIÆ
ET LALANDIÆ.

Dominis, Patronis & Promotoribus
suis maximis

Differtationem hanc Inauguralem
animo observantissimo
offert

Johannes Justus Böhme.

PROOEMIUM.

EA fanè partium omnium machinam corporis nostri hydraulico-pneumaticam constituentium artificiosa est structura, ut in ea perscrutanda ingeniosissimi quoque viri adhuc satis exerceantur. Quotcunque verò harum deprehenduntur, omnes tamen vel in sola consistunt textura, vel in perpetuo versantur motu : hinc illæ vocantur solidæ, hæ verò impetum facientes & fluidæ. Quamdiu hæ partes benè sunt dispositæ, res est in salvo, totumque corpus integra gaudet valetudine; earum verò si una à naturali suo statu degenerat, heu! quot & quam atroces exsurgunt calamitates, imò vacillant, & ruinam sæpius minantur omnium actionum principia. Hunc in finem contemplari licet automaton, cujus rotula à pulvisculo casu il-lapso in motu impeditur, vel cujus alia quædam pars optimè polita rubiginis sordidæ tantillo inficitur : quicquid horum acciderit, necessariò artifi-

ciosum tale opus à regulari suo motu deficit. Nullum præ nostro corpore artificiosius existit automaton, cujus particulæ etiam exilissimæ uti tam sapienter sunt fabricatæ, & mirum in modum sibi invicem connexæ, ita innumeris toto die corripiri possunt vitiis, ut mirum videatur, illud vel per horæ momentum citra morbosum quendam affectum subsistere posse. Consideremus saltem hac vice massam sanguineam, à cujus motu legitimo omnes corporis nostri dependent actiones, imò tota vita. Ille verò motus deprehenditur duplex, unus localis seu progressivus, alter intestinus. Localis est totius molis liquidæ per suos tubulos & ductus translatio continua, cujus respectu cordis musculus antliæ vices gerit, pellendo sanguinem per arterias ad totam œconomix animalis peripheriam, & rursus per venas ad suum centrum; hinc ille motus in circulum factus circulatio quoque vocatur. Intestinus ille secundus est corpusculorum minimorum liquorem illum vitalem constituentium motus perpetuus, & reciprocus, qui non tantum in consistentia debita eundem conservat, sed etiam fermentationis tam naturalis, quam præternaturalis existit origo. Motum hunc sanguinis experitur imprimis sexus foemineus nostri generis
huma-

humani, ubi à tempore pubertatis singulis mensibus aliqualis sanguinis quantitas per arteriosa uteri vasa excernitur partim ad sui ipsius conservationem, partim ut cedat in nutrimentum foetus. Excretionem hanc à fermento quodam uterino procedere, plurimi sibi persvadent: cum autem ejus existentia nondum demonstrari potuerit, non possum non tale cum *Clariss. Peyero* negare, qui hac de re cum *Celeberr. Hardero* fusius egit *Exercit. Anat. Med. V, VI, & VII*. Quod autem præcisè menstruo tempore hoc tributum solvant, adscribendum est particulis actuosis & pugnantis eo tempore in massa sanguinea accumulatis, quemamodum non rarò videmus, viros quospiam periodicas pati hæmorrhagias, vel alios fluxus, idq; non alia ferè ex causa quàm ob sanguinis intestinam luctam tum temporis majorem. Menstruum hoc vectigal de totius corporis fœminei vigore testatur, quod si deficiat, plurimis symptomatibus, iisque sæpius crudelissimis porta aperitur. Hæc dum altiori cogitatione volve-rem, non lusurum me operam putavi, si hunc Mensium Defectum latius sub præsentis Dissertationis schemate diducere, hincq; Praxin ejus annexere pro ingenii quidem nunc modulo anniterer. Faxit clementissimum Numen, ut cedat

FELICITER!

§. 1.

Mensium Defectu quid indigitare velim, cuius facile perspicere licebit, qui noverit quod per *Menses* in foro Medico nihil aliud denotetur, quam illa sanguinis excretio, quæ singulis mensibus in sexu fœmineo contingere solet, quamq; *Græci* apprimè exprimunt per *καταμήνια*. Aliis hic morbus *Suppressionis* nomine venit: cum autem significatio ista mensibus, qui actu jam fluxerunt, competat, æquivocationis huius evitandæ ergò convenientius esse videtur *Defectus* nomen.

§. 2.

In genere hæc denominatio accipitur pro omni *Mensium Defectu* tam naturali, quam præter naturali. Ille pro causarum varietate est varius. Retardantur enim naturaliter menses (1) ratione ætatis, ubi in virginibus puellis ante decimum quartum annum menses rarò prodeunt; in Senescentibus post annum quadragesimum nonum ferè ordinariò iterum cessant. Observationes quidem prostant, quod in aliis citius, in aliis tardius extra naturæ consuetum ordinem fluxerint: Hinc puellam quatuor annorum mensium fluxum expertam esse testatur *Tulpius lib. 3. Observ. c. 36.* de octono autem menstruo historiam profert *Fernel. l. 6. Pathol. c. 16.* Imò sunt, quibus in summa etiam ætate hic sanguis debito modo profluit, quod ipse ante duos circiter menses in fœmina sexagesimum septimum annum agente observavi. Illa tamen exempla valdè rara sunt, & à peculiari subjecti constitutione proveniunt, cum juniores, alacriores, spirituosæ, habitiores, diætâ lauta utentes, salaciores citius patiantur hunc fluxum. (2) Menses naturaliter retinentur in gravidis & lactantibus, licet interdum quædam inveniantur, inprimis plethoricæ, quibus sine periculo statis tem-

temporibus adhuc profluant, de quo *Schenckius l. 4. observ.* videri potest. (3) Inhibet mensium fluxum naturaliter materiæ minor quantitas, quod imprimis evenire solet illis, quæ validioribus exercitiis & laboribus sunt deditæ, vel quæ morbo quodam graviore, seu acuto, seu chronico laborarunt; cum enim in his serum, ut necessarium sanguinis vehiculum, tum per insensibilem transpirationem, tum per sudorem sit depauperatum, sæpius mensis emanere solent, quod similiter contingit, si aliæ sanguinis extraordinariæ evacuationes præcesserint.

§. 3.

In specie sumitur pro *Mensium Defectu præter naturali*, in quo materia jam apta, ætateq; satis conveniente propter varia impedimenta & obstacula sanguis ille menstruus emanet, vel licet jam fluxerit, subsistat aliquamdiu, & quidem interdum ad satis longum tempus. Hic est, de quo in præsentiarum sum acturus. Ut verò in ejusdem essentiam eò penitus inquiri possit, illius præcipua phænomena considerata prius esse, necessarium duco.

§. 4.

Innumerabilem itaq;, si dixerim, calamitatum esse exercitum, quem sequior sexus experiri solet, si sanguinem tempore menstruo eliminandum retineant, minimè me erraturum existimo. Omnium tamen familiarissimè conqueruntur de nauseabundo ventriculo, qui non solum omnem ferè respuit cibum, sed sæpius inveta appetit, & plurimis ructibus corripitur. Superveniunt his interdum vomitus tam ingestorum, quàm lixivaminum flavescentium, viridum, viscidorum, crassorum, tenuium, &c. sub quo vomendi desiderio ægræ ingentibus excruciantur doloribus. Percipiuntur præterea dolores acerbissimi, gravissimè lancinantes

& pungentes , interdum simul distendentes & vehementer vellicantes, qui non solum totum abdomen occupant, sed & ad genitalia excurrentes parturientium dolores ferè imitantur, hinc ad lumbos dorsumq; reflexi tandem disparent, successive denuò recurrentes. Apparet in quibusdam manifesta abdominis intumescencia ; videatur hanc in rem *Potterius*, qui Mensium Defectum una cum Ascite & Lienteria observavit *Cent. 3. Cur. 44.* Adsociat se tumor palpebrarum œdematosus , qui etiam ferè non semper pedes & quidem circa malleolos affligit. Lassitudo succedit artuum, imò totius corporis gravitas. Pulsus deprehenditur rarus & debilis. Urinam ut plurimum pallidam, crudam & arenosam, subinde quoq; flammeam emittunt. Maximè verò afficit respiratio inæqualis, profunda, suspiriosa, inprimis ubi loca paulò accliviora ascendere volunt. Sanguis sæpius in aliis partibus exitum quærit ; hinc per mammarum papillas, per umbilicum, per vesicam se exonerat, non rarò quoq; per nares, os, oculos & aures, & nescio quæ loca alia impetuosè proruit. Corripiuntur interdum inflammationibus partium tam internarum, quam externarum. Cor ipsum palpitare, arteriæq; ad tempora gravius pulsare incipiunt. Vehementius hinc urgent dolores dentium & capitis immanes, qui vel anteriori, vel posteriori parti inhaerent, jam adsunt pulsantes, jam gravativi. Ingruit animi deliquium, & pressò pede nonnunquam sequitur Syncope. Ad somnum valdè sunt proclives, amplexuum autem venerorum minus cupidæ. Floridus corporis color vitiatur, præcipuè verò in genis & labiis pristinae formæ gratia perit, tota facies ex viridi & flavo pallescit, & tantum non exsangues redduntur; hinc Ictero eas quoq; corripi, annotarunt *Henricus ab Heer Obs. 6, & Bartholinus Cent. 5. Histor.*

62. imò scabies nonnunquam tenerrimam aliàs cutem non minori cum molestia deturpat. Cerebrum tentatur vertigine, cui plerumq; oculorum corruscatio, inversio, aut rotatio supervenit. Afficiuntur delirio, & affectibus melancholicis. Horrendis non minus exercentur motibus convulsivis & spasmodicis; alias enim stridor dentium corripit, aliæ gulam laqueo quasi constringi sibi imaginantur. In ipsam tandem hos motus degenerasse Epilepsiam tum observationes Medicæ fugerunt, tum ex Praxi quotidiana non est ignotum.

§. 5.

Enumeratis itaq; plurimis phænomenis, quæ ex *Mensium Defectu* tanquam genuino suo fonte frequentissimè propullulare solent, inqvirendum nunc est, quodnam sit *Subiectum*, vel quænam pars in hoc affectu præ reliquis afficiatur. De hac eò certiores fieri possumus, si ex *Physiologicis* in animum revocetur, quonam modo mensium fluxus naturalis contingat. Illum à Massæ sanguineæ motu intestino, sive ejusdem *ἐξασμῶ* dependere, supra jam tum in *Proæmio* est propositum. Cum verò motus talis parùm efficere valeat, si viæ non adsunt patulæ, per quas lunare illud tributum excerni debeat, examinandus est uterus, qui ad hanc actionem vias tales sumministrat.

§. 6.

Quem in finem non est, ut omnes uteri partes pervestigem, cum hoc non sit res mei instituti: Uterus enim structura sua admiranda Anatomicorum manus & ingenia tantoperè hætenus exercuit, ut nullus etiam locus in eo superfit, qui non sive cultellorum, sive ingeniorum acie sit tactus. Est verò in tantum ejus consideratione hic opus, quatenus est corpus ex copiosissimis fibris nerveis constru-

ctum, & hinc ipsi cum reliquis partibus nervosis maximus intercedit consensus. Constat porro, ipsum vasculis tam lymphaticis, quàm sangviferis arteriosis & venosis esse præditum, quæ serpentino, vel flexuoso ductu per ejus substantiã excurrunt. In illam propaginem nerveam si spiritus animales debito modo influunt, nec vasa arteriosa in conformatione sint vitiata, turgescenti sangvini patet exitus & menses legitimè procedunt. An verò per uteri, vel ejus vaginæ arterias sangvis ille exeat, Autores inter se dissentiunt; cum autem copiosiora vasa circa uterũ, quàm ejus vaginam existant, aliæq; rationes adsint, quæ per uteri vasa ut plurimum sangvinem menstruum naturaliter prodire persvadent, nos quoq; huic sententiæ subscribere non dubitamus; licet non negemus, quod interdum etiam pro accidentium varietate per vaginæ vasa sangvis ille eliminetur. Ex quibus luculenter patet, non solũ massæ sangvineæ motum intestinum, sed etiam uteri structuram naturalem ad mensium fluxum absolvendum requiri. Hinc si ille deficit, facilè cuivis colligere licet, quod vel in sangvine, vel in utero, vel in utroq; simul vitium latere oporteat, adeoq; *duplex* hujus morbi *Subjectum* debere consistui.

§. 7.

Cognito *Subjecto* progressum facimus ad *Causas*, quæ effectum illum præter naturalem producant. Illas methodo recepta distingvimus in *proximas* & *remotas*. *Causæ proximæ* ratione duplicis *Subjecti* sunt *duplices*, *aliæ* enim sangvini, *aliæ* utero in hærent. Considerabimus itaq; *primò* massam sangvineam, quæ proximè hoc malum producit, si illius motus intestinus imminuatur aut deficiat ob particularum sangvinis activarum, spirituosarum nempe, & sulphureo-salinarum volatiliū penuriam, aut earundem
iner-

inertiam. *Illud* contingit, *vel* quia tales particulæ non sufficienti copia generantur, *vel* quia per evacuationes sensibiles, aut insensibiles præter modum, quacumq; etiam ratione fiat, absumuntur. *Hoc* verò vitium exoritur (1) Si particulæ Sulphureo-Salinæ volatiles in sangvificatione non ritè exaltantur & evolvuntur, hinc non solum minus subtiles & agiles evadunt, sed & earum locò, partium serosarum, aqvearum, adeoq; inertium emergit abundantia, quæ deinde crassescunt, & in massam viscidam ac glutinosam coeunt. (2) Licet debito modo tales sint productæ, aliis tamen heterogeneis, viscidis nempe, crassis, terrestribus, maximaq; ex parte acidis & austeris majori copia obruuntur, & supprimuntur, adeò ut his compedibus injectis ad activitatem suam exercendam minus aptæ existant.

§. 8.

Multum momenti hinc fitum est, qualis sc. chylus in primis viis elaboretur, cum fontalis stomachi digestio rectè gubernatrix cæterarum velut sibi subalternatarum dicatur ab *Helmontio Tr. Jus duumviratus* §. 59. Unde, si alimenta convenienti modo assumuntur, assumpta legitimè dissolvuntur, laudabilis sequitur chylus, optimiq; sangvinis fit generatio. Quando verò in ventriculo & intestinis non ritè evolutæ sint particulæ alimentorum subtiliores volatiles, acidus & viscidus evadit chylus, qui massæ sangvineæ infusus in humorem crudum & aqvosum diluitur; sangvis exinde in convenienti sua textura planè immutatur, minusq; fluxilis & mobilis, sed potius firmior, tenacior & crassior æqvabili motui intestino ob particulas salinas inprimis volatiles urinosas abundanti contrario acido depressas ineptus existit, indeq; minus spirituofus, sed torpidus & semicoagulatus circularem motum tardiores efficit, ut non tam

promptè per exiles sangviferos canales trajici qveat , unde *Mensium Defectum* exoriri necesse est, qvem hinc plurima alia concomitantur symptomata. Sangvis enim ille crassus in minutissimis pulmonum vasculis subsistens vesiculas earum comprimit, ut sufficiens aëris quantitas illabi nequeat, hinc pressio pede respirationis sequitur difficultas. Cordis verò ventriculis adhærens viscosus sangvis , lymphæq; refluxæ acor fibras ejus irritans cordis muscolum ad crebriorem contractionem & palpitationem cogit.

§. 9.

Acidarum inprimis particularum in massa sangvineæ confluxus & coacervatio malum semper gravius & pertinacius reddit. Hæ quippe serum rubicundi illius nectaris perpetuum vehiculum per texturæ mutationem non alio modo coagulant , quàm si extra corpus illud, quod sangvini venæ sectione emissio supernatat , promptè in crassamentum viscosum quasi caseosum à spiritu Nitri coagulabile existit. Sic superfluum illud acidum condensando & glutinosius reddendo serum reliquas spirituosas sangvinis particulas supprimit, quo minus energiam debitam exserere possint, sed virium plerumq; languor succedat. Inde etiam non solum minor, sed & vitiosa spirituum animalium fit generatio, cum enim non tam subtiles & mobiles , sed fixiores existant , motusq; inordinatus ipsis sæpius imprimatur , ægræ tales ut plurimum evadunt tristes , animiq; defectu corripiuntur, qvem temporis successu Melancholia tandem subsequitur. Quando serosæ particulæ è massa sangvineæ per glandulas conglobatas separatæ in peculiaria vasa recipiuntur, lympham, ut ex *Physiologicis* notum est, constituunt: Hæc cum itidem lenta , viscosa, plurimisq; particulis acidis inquinata sit , in refluxo versus superiora motu præcipuè impedi,

peditur, & in tenerioribus partibus restagnat, unde in pedibus, cruribus, artuumq; extremitatibus tumor œdematosus observatur.

§. 10.

Non autem solum serum, sed etiam rubicundi liquoris partes, Sulphuræ imprimis, in textura sua ab acido illo præter naturali, eiq; variis aliis admixtis particulis variè immutantur, quæ serosis viscidis involutæ tam in glandulis subcutaneis, quam vasis capillaribus ad extremam cutis peripheriam excurrentibus subsistunt, succumq; illum, subcuticulare reticulum oblinentem, sua prava tinctura inquinant, ut priori florido, oculisq; jucundissimo colore penitus ferè extincto, pro varia hinc radiorum lucis reflexione modò hic, modò ille color fœtidus in superficie corporis exhibeatur. Cuticula enim in hoc negotio saltèm se habet, ut simili utamur *Pechlini de Habitu & Colore Æthiop. c. 15. p. 160*, instar vitri lamellæ, quæ pellucida magis, vel opaca picturis imposita harum chromatismos itidem lucidiores, vel obscuriores refringere solet. Acidæ hæ tandem particulæ acriores interdum factæ si per localem sanguinis motum ad partes membranosas, copiosisq; fibris nerveis instructas deferuntur, iis inhærentes spicula sua infigunt, easq; irritando heu! quantos motus inordinatos in machina illa corporea excitant, ubi modò passionibus hystericeis, modò aliis convulsionibus epilepticis miserrimæ illæ ægræ excruciantur.

§. 11.

Radices autem hujus mali ut plurimum in primis viis latitare, non solum molestissima illa indigitant symptomata superius partim enumerata, ubi ægræ præter atroces præcordiorum angustias & anxietates, ventriculi inflationem, ingratos ructus, murmura, & borborygmos patiuntur, quæ
inpri-

inprimis incrementum capere solent, si alimenta consistentiæ viscidioris, nimiaq; quantitate acida assumuntur; verum etiam ex juvantibus hoc colligere licet, cum in hoc affectu ut plurimum ab evacuandis & corrigendis primis viis incepta cura felicem experiamur progressum & eventum.

§. 12.

Progredimur jam ad *alteram causam proximam*, quam in *uteri* substantia latitare superius asseruimus. Hæc nihil aliud est, quam nimia viarum angustia. Posito enim, massam sanguineam in crasi sua optimè esse constitutam; si verò viæ, per quas hic menstruus fluxus eliminandus est, minus sint apertæ, impedimento sunt, quo minus ipsi liber pateat exitus. Illæ autem sunt *vel adducentes*, *vel emittentes*. Per *adducentes vias* vascula sangvifera arteriosa intelligo, quæ quovis modo coarctata sangvinis fluxum prohibent. Contingere verò hoc potest vel à pingvedine, vel cicatrice, vel à tumore quodam præter naturali partium circumjacentium, scirrho nempe, vel inflammatione vesicæ, aut intestini recti. Sic ex fibrarum uteri constrictione nimia hoc malum provenit, ubi pori & vasa adeò angusta redduntur, ut sangvis, licet exitum affectet, per eorum exilitatem permeare & egredi non valeat, sed regurgitare cogatur; hinc nimium turgescens per alia conventiora loca egressum sibi parat v. g. per vasa hæmorrhiodalia, per vomitum, per nares, &c. Facile exinde colligere licet, quæ de causa puellulæ primo pubertatis tempore quàm sæpissimè hoc affectu corripiantur, cum sangvis hic locorum nondum prodierit. Massæ sanguineæ vitium hic quoq; concurrit, si illa plurimis partibus crassis & viscidis, ut supra dictum, est referta; hæ enim exilibus uteri tubulis sangviferis subsistentes & sensim, sensimq; cumulatae eos obstruunt, quo sangvis exitum invenire nequeat.

§. 13.

Emittentes via vagina & collum uteri dicuntur, quippe horum angustia quælibet sanguinis fluxum cohibere nemo dubitabit. Observatur autem talis vel à primo ortu, ut in atretis, seu imperforatis, vel à quacunq; causa alia, vulnere nempe, ulcere, scirrho, &c. Sic ab uteri gangræna & collo contorto crassissimo mensium fluxum cessasse refert *Rumlerus Obs. 55.* Ab ulcere historiam narrat *Benivenius de abdit. sanat: & morb. causis cap. 31.* de muliere, cui lues venerea matricem eroderat, & Medici incuriâ, quicquid erosum fuerat, oris invicem conjunctis, occalluerat. Plura ejusmodi exempla adducere nimis prolixum foret, quæ factis superq; apud Observationum scriptores curiosus lector inveniet.

§. 14.

Expositâ causâ proximâ ulterius inquirendum erit in *remotas* ad *Mensium Defectum* disponentes, quæ sunt *res non naturales*, inter quas primum locum obtinet *aër*. Quanta ejus sit necessitas, quanta vis in corpus nostrum, quanta vel commoda, vel incommoda suo nobis influxu conferat, memorare non est hujus loci. Breviter saltem attingam istas ejus qualitates, quarum in *mensium defectu* procreando ratio quodammodo haberi debet. Hoc igitur respectu eum culpo, si existit nimis frigidus & crassus. Hic enim vel pressura sua in pulmones irruens, & sanguini admixtus vario modo alterare eum potest, præprimis motum ejus intestinum impediendo per particularum aquearum & acidarum commixtionem; vel corpori circumfusus fibras cutis adeò constringit, quò glandularum subcutanearum porius minus sint patentes, sed insensibilis transpiratio pro inutilium partium è massa sanguinea segregatione corpori maxime

C

mè

mè necessaria valdè imminuatur ; vel uteri fibras ejusq; vasa sangvifera in extremitatibus coarctando sangvini liberum exitum non admittit, quod facilè evenit, si ær frigidus vestibis non benè munito abdomine suscipiatur, aut si nudis pedibus in pavimento incedant, aut pedes aquæ frigida immittant, mensium inprimis fluxu instante.

§. 15.

Assumpta porrò hac in re multum conferunt qvantitate & qvalitate nociva : Si enim fœminæ nimium gulæ blandiuntur, ut plus ingurgitent, quàm ventriculi menstruum efficaciam suâ dissolvere, & in chylum laudabilem convertere possit, alimenta maxima ex parte abeunt in massam crudam, viscidam, quæ ad massam sangvineam translata eam necessariò corrumpit. Notum enim est ex Chemicis, quod inter rem solvendam & menstruum solvens certa requiratur proportio, quod etiam hîc non est negligendum. Qvalitatem assumptorum quod attinet, nihil magis mulieribus noxium esse experientia testatur, quàm largius ingesta acida, & ex his parata omnia acetaria. Confinia his sunt ea, quæ ex particulis terreis acido mixtis constant, & in lingua statim austeritatem suam produnt, sive sint ipsa medicamenta talia, intempestivè, aut cum regimine incongruo adhibita, sive alimenta immodicè usurpata, ut vinum austerum, fructus crudi, præsertim poma austera, mespila, sorba, &c. Referenda huc sunt omnia, quæ firmioris & compactioris sunt consistentiæ, qvalia sunt omnia nimis salita, & fumo indurata, item pingvia, viscida & glutinosa, v. g. panis non exactè coctus, placentæ à furno adhuc calentes, similiaq; ciborum genera. Quo spectant etiam fructus horarii aquositate nimia scatentes, ut melones, cucumeres ; item potus aquæ frigida & cerevisiæ non benè defecata. Omnia namq; hæc

hæc vel menstrui ventriculi efficaciam eludunt, vel si ab ipso sint dissoluta, emergit tamen inde chylus crudus & acidus; quid igitur mirum, si errata primæ digestionis in nulla alia corrigi queant, sed massæ sanguineæ crasin invertendo menstruum fluxum cohibeant?

§. 16.

Cum *motus & exercitium corporis* legitimum sanitatis præservativum sit, cujus beneficio sanguinis motus localis & intestinus, spirituumq; volatilium productio augetur, unde assumptorum distributio, & heterogeneorum separatio optimè procedit, quod rusticorum & mechanicorum gens, præ aliis sana, toto die confirmat; ita *somnus* immoderatus, & *quies* nimia, quando graviorum pertæsa laborum puellæ vitam sedentariam amant, diuturnis in specie ægritudinibus fenestram aperit, varias excrementitias particulas in corpore colligendo. Motus verò talis si non sit moderatus, sed plerumq; nimius instituatur post pastum à virginibus in choreis ducendis, assumpta citiùs quàm in chylum debitum conversa sint, è ventriculo & hinc per intestina & chyliifera vasa ad massam sanguineam propelluntur.

§. 17.

Excreta quoq; Symbolum suum hic conferunt *sive* sint *pauciora*, quando recrementa massæ sanguineæ non sufficienter sub urinæ, vel sudoris vehiculo eliminantur; *sive* sint *nimia*, cum particulæ serosæ utiles, & cum his spirituosæ præter modum absumuntur. *Affectus* tandem *animi* maximam alterandi & afficiendi vim habent in seqviori sexu, qui ut plurimum iis maximè indulget; hi enim spiritus conturbando aut concentrando sanguinis motum maximè remorantur. Veneris præsertim desiderium, longasq; inducias fervens juvenicularum sanguis ægrè fert. Tristitia, an-

xiæ & profundæ cogitationes , terror subitaneus mensibus pessimum de facili obdere possunt ; quod virgini menstrua patienti, dum improvise humi prosterneretur, veritæ, ne naturalia detexisset, pro pudore accidisse, ipse mimini.

§. 18.

Signa quod spectat *Diagnostica*, illa ex superius recensita morbi hiistoria luculenter patent , ægræ tamen confessio & relatio instar omnium est signorum. An verò ex vitio massæ sangvineæ, vel vasorum uteri hoc malum acciderit, meritò est considerandum. Colligere hoc licet ex sangvine aliis locis prorumpente v. g. naribus, vasis hæmorrhoidalibus &c. quod omnium maximè contingit in juvenculis , quæ hunc fluxum nondum sunt expertæ. Quando verò illæ, quibus menses actu jam antea prodierunt, hoc affectu corripiuntur, & huic supra recensitorum symptomatum quædam succedant, massæ sangvineæ vitium in culpa esse, non est dubitandum. Probè hic erit observandum, quod meretriculæ gravidæ sæpius conqverantur de *mensium defectu* , & per hujus curationem à conceptu sese liberare studeant. Cautè tunc agendum est Medico , ne fallatur , suamq; famam, omnemq; existimationem perdat. Facile tamen hoc dignosci potest, si benè perpendantur conjuncta symptomata, ubi variis quæstionibus institutis miseræ tales citius se produnt.

§. 19.

Eventum morbi symptomatum vehementia major vel minor, functionumq; læsio gravior, leviorq; , & morbi variæ causæ determinabunt. In universum autem censerì potest, *prognosis* hujus affectus non absolutè esse lethalem, nec semper etiam ad salutem tendere. *Hippocr.* quidem *lib. 1. de morb. mul.* exiguum affert solatium illis ægris, cum omnem

men-

mensium suppressionem, quæ ultra sex menses duraverit, incurabilem existimat. Cui assensum præbet *Roder. à Castro l. 1. de morb. mul. c. 3.* Huic autem effato tum ipsa refragatur experientia, cum propria observatione annotaverim virgines aliquot per biennium ferè hoc fluxu carentes, quæ per Dei gratiam fuerunt restitutæ; tum idem autor *lib. 4.* historiam de ancilla quadam refert, quæ per septem annos mensium retentionem passâ pristinam recuperaverat valetudinem. Malum tamen est periculis plenum, non solum ob insequentia superius memorata symptomata; verùm etiam, quia morbi, quibus supervenit *mensium defectus* deteriores, curatuq; difficiliore redduntur. Chronici inprimis non solent curari nisi promoveatur mensium fluxus, in hoc enim cardo sanitatis mulierum consistit, & semper in quovis morbo ad mensium excretionem respiciendum est. Licet autem morbus hic, quo magis fuerit inveteratus, eò magis etiam chronicus evadat, & maxima ex parte ille, qui ex viarum uteri huic excretioni inservientium mala conformatione dependet: si tamen à reliquis supra enumeratis causis ortum duxerit, convenientibus remediis, legitimo tempore adhibitis, profligatur nunc citius, nunc tardius, pro ipsius individui, symptomatumq; conjunctorum differentia. Quando verò graviora mala v. g. Phthisis, vel Hydrops succedant, de recuperanda valetudine spes certa minimè affulget, sed potius sinister inde arguitur eventus.

§. 20.

Dispiciendum tandem, quid valeat ars operosa medentum, quid ferre recuset. Indicationes itaq; in omni *mensium defectu* præter naturali curando observabiles quod spectat, respiciunt hæc *vel* massam sanguineam, *vel* ipsum uterum; ubi simul non minori cura allaborandum est, ut *sym-*

ptomata graviora, quantum fieri potest, præcaveantur, aut mitigentur. Si itaq; ex vitio sanguinis *mensum defectus* originem duxerit, omnium primò respiciendum est, ut sanguini motus intestinus deficiens restituatur; quod fieri debet *Vel* augmentando in sanguine particulas spirituosas, Sulphureo-Salinas volatiles; *Vel* corrigendo earundem inertiam, & à compedibus, quæ activitatem earum impediunt, easdem liberando. *Prius* perficitur per assumpta talia, quorum usu copiosiores particulae activæ in sanguine generantur, quod monebimus infra, ubi de *Dieta* agendum erit. *Posterius* verò obtinebimus (1) removendo fomitem, unde sanguini inutiles particulae continuò invehuntur, morbusq; incrementum capit. (2) Alterando tales tum in primis viis residuas, tum in massa sanguinea jam existentes. (3) Easdem immutatas per convenientia loca evacuando. (4) Ipsi sanguini fortiolem motum conciliando. In genere tamen hic est notandum, quod ægræ tales, quo benignius tractentur, eò citius soleant reconvallescere: duci enim amat natura, non pelli. Cura itidem feliciter instituitur vere & æstate incipiente, cum circa illa anni tempora transpiratio insensibilis liberius procedat, humoresq; in corpore magis sint mobiles.

§. 21.

Ut igitur morbi incrementum præcaveatur, & fomes pro multiplicatione causæ morbificæ subtrahatur, *Vomitoria* omnium optimè suum præstant officium, quæ egregia desumuntur ex *Antimonio*, si ritè fuerint parata. Eminent inter hæc *Tartarus emeticus*, *Oxysaccharum emeticum* à *Ludovico in Pharm. p. 212. descriptum*, quæ debito modo adhibita absq; insigni violentia, sufficienter tamen, evacuant. Præter hæc præstantissima etiam sunt *Mercurius vitæ*,
Vinum

Vinum emeticum, paratum è Croco metallorum, qui in vino acidulo infunditur, quod hinc probè filtratum propinatur. Observandum autem, quod sæpius vomitoria talia in plurimis morbis chronicis, ita etiam in hoc affectu operationes suas sæpius non exferant (1) ob mucum seu humorem viscidum ac tenacem, parietes ventriculi undiq; oblinentem, per quam crustam mucosam cum non æq; ac facilè penetrare queant spicula particularum vomitorii, fit, ut hoc in duplicata etiam dosi nihil vel parum operetur. (2) Ob acidum ventriculi præter naturale intensius figens & corrigens texturam particularum vomitoriæ; quemadmodum hoc pariter videmus in affectibus Melancholicis & Hypochondriacis &c. unde inversa illorum textura nullus sequitur effectus. Commodum hinc erit ratione prioris præmittere talia, quæ humorum visciditatem incidendo, & dissolvendo attenuant, quatenus sunt remedia quælibet acria, Salina tum fixa alcalisata, ut Salia plantarum omnia, e. g. Sal Absinth. Cent. min. &c. tum urinosa volatilia, ut Spirit. Sal. ammon; Sal C. C. volat. tum etiam acido-salsa, ut Tartar. vitriolat; Sal ammon. Nitrum vitriolat. Cremor & Crystalli Tartari; Terra fol. Tartari, Sal digestiv. Sybvi. Ratione posterioris verò conveniunt omnia acidum absorbentia, & invertentia, quo spectant omnia particulis terreis, alcalinis pollentia, ut Conchæ præp; Corall. Lap. cancr. Testæ ovor. præparata item ex Marte inferius videnda, uti quoq; Salina fixa & volatilia jam recensita. Cum igitur in nostro affectu duo illa impedimenta non rarò simul occurrant, maximè proficuum erit, hæc duo remediorum genera conjungere, ut una quasi fidelia duo dealbentur parietes. Post quæ propinatum medicamentum vomitum movens laudabilem dabit effectum. Caveat tamen Medicus, &

vomi-

vomitoriis nullo modo utatur in *mensium defectu* ex uteri vitio: cum in tali statu periculum hoc subsit, ne iisdem menstruatō per vomitum cruentum superflua concitetur.

§. 22.

Remota eo modo radice morbofa, alterandæ sunt particulæ excrementitiæ tam in primis viis residuæ, quàm eæ, à quibus massa sangvineæ est vitiata; easdem verò in primis esse particulas acidas, austeras, ponticas, & inde emergentes terrestres, viscidas & glutinosas, superius elucidatum est. Convenient itaq; cuncta *acidum absorbentia*, quæ sunt in primis *animalium partes duræ*, cornua, dentes, ossa tam usta, quàm sine igne & philosophicè calcinata, ut C. C. *Ebur*, *Dens hippopotami*, *Maxill. Luc. pisc.*; *concreta* quoq; *animalium* quasi lapideæ, ut *Lap. Cancr. Percar. Test. ovor.* & his affinia marina, ut *Conchæ*, *Mat. perlar.* Ex regno minerali optimè hoc præstant tum simplici modo præparata ut *Terra sigill. Bol. armen. Crystall. Lap. hæmat. Corall. Unicornu foss. Zinnab. nativa*; tum nova exinde per ignem provenientia concreta, ut *Antimon. diaphor. Bezoard. Mart. Joviale, Bez. miner. Antim. diaphor. martiale Ludovici in Pharm. p. 330. Zinnab. Antim.* Excellit inter hæc *Mars*, morborum chronicorum potentissimus debellator, ut & omnia ex illo præparata in forma sicca & liquida, quæ sunt *Limat. Mart.*; *Croc. Mart. simp. per rorem majalem aut saltem aqua comm. paratus, Vitriol. Mart. Tinct. Mart. cum succo Cydon. vel Pom. par. Tinct. Mart. Tartarifat Ludov. in M. A. N. C. anno 3. p. 454. Tinct. Mart. Zwelff; Liq. Mart. Solaris, Extr. Mart. Tartarifat.* Pro legitimo autem *Martis* & illius præparatorum usu attendendum est; (1) ut habeatur ratio texturæ ventriculi in ægro tante, quæ nunc delicata & sensibilibior, nunc minus sensilis & robu-

robustior. In priori & subtili fibrarum textura *Martialia* in substantia minus conveniunt, sed quatenus in minima sui sunt redacta, hinc pro hoc scopo liquida præferenda siccis: in posteriori, ubi fibræ duriores quasi, in consistentia paulò crassiori propinari possunt. (2) Ne *Mars* nimium faturetur ab acido extra corpus nostrum; nam ita acidum intra corpus minus absorbet, sed in ventriculo & intestinis instar calcis mortuæ hæret. (3) Post assumpta *Martialia* corpus est convenienter movendum, ut promoveatur acidi exorbitantis motus ad appropriatum magis activitatis suæ objectum, adeoque ab eodem promptius & uberius ita absorbeatur.

§. 23.

Huc porrò spectant *acidum saturantia*, & quæ particulas viscidas, indeque enatam massæ sanguineæ consistentiam firmiorem & crassiorem attenuant, & incidunt, qualia sunt (1) *Salia fixa alcalia*, quocunque modo calcinando ex vegetabilibus parata, ut *Sal Tartari*, & ejus liquor oleum *Tartari*; *Tinct. Tartari*, *Sal Absinth. Artem.* &c. hæc quo magis talia, eò magis acidum saturant, & hinc in *Sal falsum* mutata egregiè viscida incidunt atque attenuant, simulque *Diuretica* evadunt; quem scopum non minus obtinebimus per *Salia* ex acido & alcali composita *Salsa*, ut *Sal ammon*; *Flor. Sal. amm. simpl.* & *martiales*, *Arcan. dupl. Myns. Sal digest. Sylvii*, *Cremor* & *Crystalli Tartari*; *Tart. Tartarisatus*; *Arcan. Tartari*; *Terra fol. Tart*; *Tartar. Vitriolatus*, sed non communi modo ex Spiritu Vitrioli, verum ex ipso Vitriolo soluto modò Tachenianò paratus: *Vid. hujus Clavis ad Hipp. Chem.* (2) Omnia *Salia volatilia urinosa* in forma sicca & liquida, tam *macra*, quam *temperata*, seu *oleosa*, ut *Spir. Sal. ammon. simp.* & *compositus*, e. g. *Sal vol. oleos. Sylv*; *Spir. Sal. ammon. succinatus, anisatus*, &c. *Spir. Ebor.*

Ebor. Fulig. C. C. Sal. vol. C. C. Succini, & inde proveniens egregius Liquor C. C. succinatus, Spir. & Sal Tartari vol. inprimis qvi ex fecibus vini prolicitus, benèq; rectificatus, vel qvi ex Tartaro cum proprio alcali fermentato instar Spirit. Sal. ammon. subtilis elaboratur: Pertinent huc omnes Spiritus vegetabilium urinosi per putrefactionem parati. Hæc & similia acidum quàm optimè destruunt, suisq; particulis rigidis penetrantibus, & parvorum gladiatorum cuneorumve instar findentibus viscida attenuant, incidunt, firmiterq; cohærentia separant, unde quoq; massæ sangvineæ excrementa modò per sudorem, modò cum urina è corpore eliminant. (3) Vegetabilia & Gummata, quæ sapore plus minus acri vel amaricante se commendant, crassimq; habent in sale volatili plus minus oleoso consistentem, ut Rad. Ari, Acori, Angelicæ, Galangæ, Zedoar. Bacc. Junip. Herb. Absinth. Cent. min. Cochlear. Meliss. Menth. Rosmar. &c. Inter Gummata verò, resinosa videlicet, hic eminet Gumm. ammon. egregiè viscidum incisivum, sive quoad totam substantiam, sive resinosa saltem sub Tincturæ nomine exhibeatur: illud contingit, quando in menstruo acidulo fuerit solutum, hoc verò, quando mediante Spir. vini Tartarificato, vel Tinct. Tart. acri resinosa tantum substantia extracta fuerit. Succedunt huic Myrrha, Aloë, & omnia ex his variè præparata, ut Elix. P. P. Ess. Absinth. simpl. & compos. Ess. Myrrh. cum Spir. vini Tartarificato, vel, quod melius, cum, Spir. Sal. amm. Succinato parata. Extractum Samb. Junip. Zedoar. &c.

§. 24.

Enumerata hæc alterantia cum variò modò misceri, si-biq; invicem combinari possint, ita pro circumstantiarum ratione variâ etiam formâ ægrotantibus exhibenda sunt.

De

De *alterantibus* tamen *fixis* est notandum, ne diutius, aut saltem ne in dosi nimia una vice usurpentur, sed interpolatis potius vicibus, ut illud, quod absorbuerunt, à natura spontè cum aliis excrementis eliminetur. Cum non rarò quoque contingat, quod propinata talia fixiora, ac minus resolubilia ex texturæ mutatione adstringentia in corpore evadant, aut plus minus saturata circa primas vias nunc ventriculi, & intestinorum tunicæ villosæ, nunc plicis & cellulis eorundem pertinacius inhæreant, maximè consultum erit, *blandè purgata, primasq; vias abstergentia* subungere. Efficimus hoc imprimis *Alœ selecta*, aqua tantum simplici extracta, quæ vel sola, vel cum *Tartareis* mixta & *Resina Scammon.* roborata egregiam materiam subministrabit pro parandis pilulis minoribus in hoc casu exhibendis. Succedunt huic *Senna & Rhabarb.* in infuso propinanda, *Rad. Gialapp. & ejus resina.* Quibus deniq; paulò *fortiora* interdum substituere licet, & quidem, si materia adhuc viscidior occupaverit primas vias, qualia sunt *Resina Scammon. Mercur. dulc. Rad. Helleb. nig.* ejusq; *Extractum, Extr. Colocynth.* Hæc inde etiam erunt proficua, quod non solum præter irritationem intestinorum, & ibi contentorum evacuationem, uterus per consensum nervorum etiam irritetur, sed & in massam sangvineam agant, ibiq; glutinosa dissolvant & colliquesfaciant; unde observatum sæpius, à tali adhibito purgante menses rediisse.

§. 25.

Depuratâ sic massâ sangvineâ à particulis suis inutilibus, reliquum est, ut eidem motum rapidiorem & concitatiorem conciliemus, ut perruptis vasculorum uteri osculis exitum promptius inveniat. Optimè hoc præstant omnia *aromatica acria*, hisq; cognata alia de *Sale volat. oleoso participan-*

tia, ut Pulegium, Ruta, Salv. Rosmar. Cinam. Caryophyll. arom. & meretricularum solatium Sabina, Rad. Angel. Zedoar. Galang. Crocus, Myrrha, Castor. omniaq; ex iisdem præparata, ut Essentia Croci, Cinam. Myrrhæ, Castor. cum Spir. Tart. vol. vel Spir. Sal. ammon. vinoso parata; Ess. Camphoræ concentratior, Tinct. Bezoard. Succini, Mixt. Simpl. Ol. dest. Sabin. Cinam. Caryoph. Angel. Succini, Junip. &c. Huc etiam pertinent omnia *Salia urinosa* volat. paulò ante tradita, *tùm sibi relicta, tum oleosa reddita*, & ex his plura alia invicem mixta & composita. Consultum autem est, ut hæc propinentur ægris circa illa tempora mensis, ubi sanguis effluere consuevit, speciatim, si menses expectata fuerit ægra, tempus ordinarium ipsa indicare poterit: Sin minus, novilunium aliquo modo est attendendum. Quin & non incommodum erit, imò sæpius necessarium, præcipuè in subjectis plethoricis, sanguinis impetum versus infera magis provocare sanguinis emissionem institutâ vel per *venæ sectionem*, vel hujus vicarias *cucurbitulas*. Fieri hoc commodè potest in partibus inferioribus, ubi pro circumstantiarum ratione vena modò in uno, modò in utroq; pede est secanda. Cucurbitulis verò scarificatis si uti placebit, furis hæ applicari possunt.

§. 26.

Inquirendum deniq; nunc erit, quomodo ille *mensium defectus* tolli queat, qui ex *uteri* mala conformatione exori solet. Prima itaq; cura sit, ut viarum uteri tam advehentium, quàm emittentium angustia, quantum quidem possibile, tollatur. Si itaq; tumor quidam præter naturalis, e. g. vesicæ vel intestini inflammatio arterias sanguinem utero adducentes comprimant, & hinc mensium fluxus cesset, ordinarium ille recursus obtinebit, si talis tumor, qui peculiarem medendi methodum requirit, fuerit sublatus. Quod si ve-

si verò à fibris uteri nimiùm strictis, vel à particulis heterogeneis è massa sangvinea huc congestis tubuli sangviferi coarctentur, aut planè obstruantur, opera impendenda venit, *vel* ut fibræ uteri constrictæ relaxentur, *vel* ut particulæ uteri vasculis inhærentes, sangvinisq; egressum inhibentes removeantur. Ad hunc scopum obtinendum externa in subsidium sunt vocanda, quæ vel toti inferiori corporis regioni, vel partibus genitalibus applicantur. Adeoq; conducunt hîc maximè *Balnea* ex vegetabilibus emollientibus & suavem odorem exhalantibus parata, qualia sunt *Herbæ quinque emollientes* dictæ, *Melissa, Artemis. Puleg. Chamæmel. Rosmar. Origan. Sabin. Salv. Baccæ Lauri, Junip. Rad. Alth. Lil. alb. Aristol. Bryon. Rub. Tinct. &c.* Ut verò eò melior subsequatur effectus, ante hujus ingressum commodum erit exhibere *interna* quædam *volatilia*, & quæ motum sangvinis reddunt fortiolem, qualia supra sunt relata.

§. 27.

Suffitus & *vapores* hinc porrò conveniunt, quæ particulis suis tenuissimis tubulorum oscula conniventia recludunt, obstructions incidendo & extenuando particulas crassas & viscidas tollunt. Hæc suffimenta modis variis, variisq; remediis instituuntur; v. g. ex *Colocynthide, Sabina, Myrrha, Gum. ammon. Styrace*, & aliis *aromatibus*, quæ prunis injicienda sunt, ut ad uterum suffitus per tritorium aut tubulum uterinum derivari possit. Huc spectat *vapor è lixivio scoriarum reguli antimonii* ignitis filicibus affuso proveniens, qui dilatatis cruribus est excipiendus. Quibus tamen vix postponendum est instrumentum *Glauberi*, quod in *Furn. Phil. c. 88. p. 235.* describit, cujus beneficio *Salia volatilia*, imprimis *vapor ex Sale ammon. alcali fixi additione excitatus* utero communicatur. In hujus verò defectu recipiatur phiola, cui de spiritu volatili aliquid sit infusum, &
ore

ore phiolæ linteis mollibus circumducto , pudoris sinui applicetur , fundum verò phiolæ carbonibus candentibus admoveatur, qvo facto spiritus volatilis ascendens exoptatum edit effectum. Clausura deniq; uteri vaginæ, siue à primo ortu , siue ab ulcere aut vulnere inducta fuerit , ferro erit reseranda, qvod ab operationibus *Chirurgicis* est expectandum.

§. 28.

Promoto ita mensium fluxu, *Symptomata* illius defectum concomitantia spontè cessabunt. Præ cæteris tamen maxime est monendum, ne excretiones quæcunq;, in primis verò sangvinis, à retentis mensibus ortæ statim sistantur, sed in ordinem redigantur; natura enim coacta id , qvod sibi molestiam creat, ubi ubi potest, evacuare conatur. Sic cum vomitum cruentum tonfor quidam fœminæ mensium obstructione laboranti sisteret adstringentibus, & inprimis opiatis, à vomitu quidem liberata est misera, sed brevi post animam efflavit. Hic itaq; potius sangvis superfluous per Venæ sectionem in pede instituendam est imminuendus , ut reliquæ curationi postea locus sit relictus.

§. 29.

Supereft, ut de *Dieta* tandem mensium defectui medente coronidis loco aliquid adjungamus. Versatur illa circa sex res non naturales dictas , medias inter statum sanitatis & ægritudinis , cum vel , ad hunc vel ad illum pro circumstantiarum varietate disponant. Primum locum inter has tenet *aër*, qui eligendus est moderatè calidus & purus, vitandus verò est frigidus, crassus, & nebulosus. Succedunt huic *assumta*, ubi victus non concedatur multus , sed mediocris; interdicenda sunt multò magis crassa, cruda, viscida, dura & acida, qvalia sunt inprimis pisces, ac carnes salitæ , vel fumò induratæ; item quæcunq; adstringentia , & fructus horæi.

Con-

Convenit aromatum usus & pleraq; aromatica. Panis feligendus est benè fermentatus, & imprimis fecalinus stomacho maximè amicus. Pro potu porrigenda est cerevisia defæcata, non recens, non acida; vinum quoq; bonæ notæ, imò interdū medicatū per infusionem appropriatorū vegetabilium factum. Nunquam negligendus est corporis *motus*, moderatus tamen ille sit, & potius ante, quàm post assumtum cibum instituatur. *Somnus* non sit nimius. Sedulo quoq; opera danda, ut viæ istæ, per quas quarumvis digestionum excrementa emittuntur, sint patulæ. *Veneris exercitium*, si honestè fieri poterit, non est omittendum, cum exinde spirituum & sanguinis motus maximè intendatur. Minimè deniq; indulgendum vehementioribus *animi affectibus*, v.g. tristitiæ, mœroribus, &c. Semper potius hilares sperent exoptatum adversæ valetudinis

F I N E M.

Viro Clariss. Experientiss.

DN. JOHANNI JUSTO
BÖHMIO

cùm in Reg. Hafniens. Athenæo

Medicinæ Doctor sollenniter pronuntiaretur.

Xorere Arctoïs, Böhmi, nove Phosphore, terris.
Atq; salutiferâ pharmaca sparge manu:
Totus Apollo patet; tibi tota Minerva ministrat,
Et Medici faciles in tua vota Dii:

Unda

Unda faver, tellusq; faver, per Falstrica culta
Germina mille tibi, qvæ famulentur, erunt.
Nascitur una hodie circum tua tempora Laurus,
Centum alias Mortæ vis hebetata dabit.

OL. BORRICHIVS.

In disputationem Inauguralem

DE DEFECTU MENSIV UM MULIEBRIUM.

Deficiunt nobis menses, anniq; diesq;,
Ut bene tractetur nobilis arrha senis,
Scilicet Hippocratis Coi, pleno ore fatentis:
Longa ad discendum est ars sacra, Vita brevis.

Deficiunt menses, & sanguis deficit ipse,
Hinc nequeunt foetum progenerare Patres.
Tu Matrum curas dispendia, Clare Bohemi,
Purpureum & solidum flumen ab arte venit;
Quis Patribus nobis, qui restituisse laboret
Defectum vitæ & sanguinis, alter erit?

*fundebat in Musæo Dni Bohemi, insignis Medicus
Amici honoratissimi, jam ad honores Doct. capeffendos
fausto omine abiturientis, Nycopia Falstrorum*

FRIDERICUS BRANDT,

Pastor & Præpositus.

